

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ключковський Ю.Е. Східна плодожерка. Київ: Колоб'їг, 2005. 86 с.
2. Yudytska I., Klechkovskiy Yu. Forecasting the number of oriental fruit moth. Sciences of Europe. 2022. № 87. Vol. 1. P. 8–10. DOI: <https://doi.org/10.24412/3162-2364-2022-87-1-8-10>
3. Шевчук І.В., Гриник І.В., Каленич Ф.С. та ін. Агроекологічні системи інтегрованого захисту плодових і ягідних культур від шкідників і хвороб. Рекомендації. Київ: ПП «Санспарель», 2021. 188 с.

УДК 633.853:78

Юзвенко І. Ю., студент магістратури
Цехмейструк М. Г., канд. с.-г. наук, старш. науков. співроб., доцент
Державний біотехнологічний університет
e-mail: IgorYuzvenko.cc@gmail.com, tsekhmeystruk@gmail.com

ПОКАЗНИКИ СТРУКІУРИ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОПЕРЕДНИКА В СТОВ «ГОВТВА» КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В 2023 році Україна збрала рекордний врожай соняшнику. Згідно офіційних даних він склав 16.4 млн т (за неофіційними даними компанії Кернел – 16.9 млн т), що більше ніж на 3 млн т перевищило показник попереднього року.

Соняшникова олія є четвертою за обсягами виробництва серед рослинних олій в світі (після соєвої, пальмової та рапсової) з часткою, що приблизно складає 10%.

В сезоні 2023/22 загальне світове виробництво соняшnikової олії за даними USDA склало 19,8 млн т у порівнянні з 19 млн т в попередньому сезоні.

Частка України в глобальному експорті соняшnikової олії в сезоні 2023/22 склала більше 40%. Основні країни-імпортери олії – ЄС, Індія та Китай.

В 2023 році частка ТОП-5 областей (Кіровоградська, Дніпропетровська, Харківська, Запорізька та Миколаївська) в загальній структурі посівних площ соняшнику в країні склала більше ніж 40%.

Таким чином, в сезоні 2023/22 загальний обсяг виробництва соняшnikової олії склав 4.6 млн т (що еквівалентно переробці близько 10 млн т соняшнику), експорт соняшнику – 1.6 млн т. За нашими оцінками, на окупованих територіях було втрачено до 2 млн т соняшнику. Таким чином, запаси соняшнику в Україні на кінець сезону 2023/22, за нашими оцінками, склали від 2.5 до 3.5 млн т.

При врожаї соняшнику в сезоні 2022/23 на рівні 10.5 млн т (згідно офіційних даних), загальна його пропозиція на українському ринку в поточному сезоні ставить близько 13.5 млн т [1-2].

Водночас вирощування гібридів соняшника з дотриманням принципу чергування після допустимих попередників, зокрема сої та кукурудзи, показало кращі результати. Рослини соняшника мали кращі параметри висоти, діаметр

кошика, а також у посівах була відсутня падалиця та менше бур'янів. Застосування відповідних гербіцидів допомогло знищити більшість класичної падалиці та бур'янів у посівах гібридів соняшника.

В результаті експерименту виявили, що врожайність гібридів Тор та Старк була найвищою (3,15 та 3,89 т/га) після кукурудзи, при чому за вирощування після класичного соняшника урожайність була нижчою на 17 та 32% відповідно. Розміщення Тор і Старк після соняшника ІМІ дало змогу отримати врожай на 49% менший, ніж із кращим попередником досліджу.

Вирощування класичного стійкого до вовчка гібрида Авалон було більш вдалим після кукурудзи (4,3 т/га), аніж після сої (3,41 т/га). А через відсутність препаратів для контролю падалиці у класичному посіві Авалона показник урожайності (3,63 т/га) було одержано за умови штучного, ручного видалення небажаних рослин.

Вирощування гібрида ІМІ Пегас було ефективним після попередників кукурудза та соя (3,99; 3,44 т/га), при чому у варіанті після класичного соняшника урожайність зменшувалась на 20%.

Рослини соняшника мали кращі параметри висоти, діаметр кошика, а також у посівах була відсутня падалиця та менше бур'янів. Застосування відповідних гербіцидів допомогло знищити більшість класичної падалиці та бур'янів у посівах гібридів соняшника [3].

За результатами Кіровоградської дослідної станції найвищою урожай соняшнику 2,90-2,99 т/га було отримано з насиченням ланки сівозміни соняшником на 33,3 % соя-соя-соняшник і кукурудза-соя-соняшник [4].

Мета і задачі досліджень. Мета досліджень полягала у вивченні гібридів соняшнику залежно від попередника в СТОВ «Говтва», сел. Глинськ, Кіровоградська область»

Полеві дослідження за темою дипломної роботи проводились в 2022-2023 рр. в господарстві СТОВ «Говтва», сел. Глинськ, Кіровоградська область.

Матеріалом для дослідження використані два гібриди соняшнику: СИ Експерто та Си Бакарді, а також два попередники – пшениця озима і соя.

Гербіциди Євро-Лайтнінг (1,2 л/га) та Євро-Лайтнінг Плюс (2,0 л/га) вносили у фазі 4 справжніх листків.

У червні 2022 р. середньодобова температура становила 21,5 °С, що на 2,7 °С вище норми, а кількість опадів була меншою на 50,8 мм. У липні сума опадів була в межах норми – 37,4 мм за показників температури повітря 22,1 °С. Серпень таукож характеризувався підвищеними температурами – на 3,0 °С вище оптимальних та недостатньою кількістю опадів – 1,6 мм за норми 38,7 мм.

Середньодобова температура повітря літніх місяців 2023 р.була дещо вищою норми: в червні на 1,6 °С, у липні – на 1,2 °С. При цьому, липень був достатньо зволеним, кількість опадів перевищила норму на 15,3 мм.

В середньому по гібридах показник діаметру кошика був однаковим у обох гібридів – по 21,0 см.– 20,5 см, при 16,4 см у гібриду СИ Бакарді. При вирощуванні обох гібридів значення показника, дещо вищим було у 2023 р, і становило для гібриду СИ Експерто 20,5 см у 2022 р та 21,5 см у 2023 р., а для гібриду СИ Бакарді 18,6 та 20,0 см відповідно років.

Відмічена різниця у діаметрі кошика залежно від попередника. Так, у гібрида СИ Експерто вищі значення були при попереднику соя – 22,0 см проти 20,0 см після пшениці озимої, а при вирощуванні гібриду СИ Бакарді – навпаки – після попередника пшениця озима, середній діаметр кошика становив 21,5 см, а після попередника соя – 20,5 см. Середня по досліді маса насіння з кошика склала 73,78 г, при показнику 74,03 г для гібриду СИ Експерто та 73,54 г у гібриду СИ Бакарді. Мінімальні значення даного показника отримано при їх вирощуванні по попереднику пшениця озима – 73,5 г у першого гібриду та 72,19 г у другого.

Застосування сої в якості попередника дозволило отримати максимальні значення маси насіння з кошика – 74,55 г для гібриду СИ Експерто та 74,90 г/кошик у гібриду СИ Бакарді.

Висновок. Застосування сої в якості попередника дозволило отримати максимальні значення маси насіння з кошика – 74,55 г для гібриду СИ Експерто та 74,90 г у гібриду СИ Бакарді, Діаметр кошика – 22,0 та 21,5 см відповідно гібридів.

Використана література

1. Огляд українського ринку соняшнику та соняшникової олії - 2022/23. <http://shareupotential.com/ru/BE/ukrainian-podsolnechnik-maslo-2023.html>
2. Зберігши світове лідерство у виробництві соняшнику, через блокування “зернового коридору”, Україна ризикує втратити світові ринки збуту олійної продукції. <https://www.kmu.gov.ua/news/zberihshy-svitove-liderstvo-u-vyrobnytstvi-soniashnyku-cherez-blokuvannia-zernovoho-korydoru-ukraina-ryzykuie-vtratyty-svitovi-rynky-zbutu-oliinoi-produktsii>
3. Микола Сирота, Kurkul.com, 2023 р. Вирощування соняшника по соняшнику: які втрати будуть у фермерів соняшника <https://kurkul.com/spetsproekty/1420-viroschuvannya-sonyashnika-po-sonyashniku-yaki-vtrati-budut-u-fermeriv>
4. Лебідь Є. М. Сівозміни при інтенсивному землеробстві / Є. М. Лебідь, І. І. Андрусенко, І. А. Пабат. – К.: Урожай, 1992. – 213 с.